

Борис Стругацки на 70 години

—•Владимир Ларионов — •преведе —
Владимир Зарков

На 14 април в Санкт-Петербургския Център за съвременна литература и книга, разположен на крайбрежната улица “Макаров”, бе проведен поредният семинар на Борис Стругацки. Темата бе утвърдена на предишното заседание още преди месец и гласеше “Що е то империя?”. Бяха определени докладчик (Владислав Гончаров) и опонент (Мариана Алфьорова), изобщо всичко си беше както винаги, но точно този семинар не беше обикновен. Там е работата, че на следващия ден ръководителят на семинара, знаменитият писател Борис Натанович Стругацки навършваше 70 години. И все пак имаше обсъждане, макар че може и да беше по-бурно от обичайното, пък и някои от участниците в семинара се изнервяха. Явно им влияеха телевизионните камери и мощните прожектори - заседанието се записваше едновременно от няколко телевизионни компании. В 20:15 ч. бе обявено, че с творческата власт, дарена на фантастите от Създателя, листът от календара се откъсва предварително (само за събралите се в Центъра) и настъпва утрешният ден - 15 април 2003 г., тоест вече може да поздравят майстора по случай юбилея му. Именно с това се захванаха присъства-

щите. Годишнината на Борис Натанович честваха колеги, членове на Съюза на писателите в Санкт-Петербург, приветствие от тяхно име прочете поетът Иля Фоняков. Юбиларът бе поздравен и от губернатора на Санкт-Петербург Владимир Яковлев, представляван от директора на ЦСЛК - прозаика Дмитрий Каралис. Дойде ред и на многобройните ученици на знаменития фантаст - членовете и участниците в семинара. Те се бяха разбрали предварително, че поздравлението-приветствие трябва да съдържа цитат от произведенията на братя Стругацки и фраза-цитат, чути от устата на самия Борис Натанович. И това трябваше да бъде разиграно подходящо. Подопечните на майстора не са лишени от въображение и чувство за хумор, затова стана зашеметяващо представление. Понякога залата се тресеше от гръмогласен смях, друг път на човек му се искаше да избърше сълза заради проникновеното слово на поредния оратор. Накрая увенчаха юбилея с лавров венец и му поднесоха подаръци. Всичко завърши с дружеска почерпка.

“Юбилеите трябва да се изтърпят...”

—•Владимир Ларионов — •преведе —
Владимир Зарков

На 15 април т.г. може би най-известният руски фантаст Борис Стругацки навърши 70 години. Писателят работи много и активно - оглавява създаденото миналата година литературно-художествено списание “Полдень, XXI век”, участва в журитата на редица литературни награди, несменяем ръководител е на семинара на петербургските фантасти и най-важното е, че продължава да пише. Наскоро в първия брой за 2003 г. на “Полдень” бе публикуван и новият роман на Б. Стругацки “Бессильные мира сего” (в свободен превод - “Безсилните на деня”) под псевдонима С. Витицки. За юбилея, за новия роман и за положението в списанието с майстора поговори Владимир Ларионов. Беседата се оказа не особено наситена с оптимизъм, суровата действителност изобщо не ни глези... Борис Стругацки отговаря на въпросите кратко, откровено и без патос - та нали и в творчеството си предпочита фантастичния реализъм.

Вл. Л.: Борис Натанович, вие сте много “питерски” писател. Наближава и 300-годишнината на Санкт-Петербург.

Какво е мнението ви за замисленото пищно честване на този юбилей? Знам, че не сте голям почитател на юбилеите.

Б. С.: Наистина, не обичам юбилеи. И предстоящият не е изключение. Ще се наложи да го изтърпим.

Вл. Л.: А какво всъщност е за вас Ленинград-Петербург?

Б. С.: Ленинград-Петербург е родното ми място. Дворец на спомените. Огромна част от живота. И в известен смисъл - огромна част от самия мен.

Вл. Л.: Тази година не само вашият град има кръгла годишнина. Какво чувствате по повод собствения си наближаващ 70-годишен юбилей?

Б. С.: Нищо хубаво. 70 години - това вече е старост. Какво хубаво може да има в старостта?

Вл. Л.: Сергей Михалков наскоро отбеляза своята 90-годишнина. Що за възраст е вашата!

Б. С.: Ако имаш пари и поне някакви останки от здраве - разбира се, може да се живее и на 70, и на 90 години. Но как ми се иска да бях на 50!

Вл. Л.: В първия брой на списанието “Полдень, XXI век” се публикува вашият роман “Безсилните на деня”. За какво се говори в творбата?

Б. С.: Потърпете още мъничко и ще научите. Нямам желание да преразказвам готов текст. Пък и преразказът означава да натрапвам собственото си мнение. Защо да го правя?

Вл. Л.: Мнението на толкова уважаван човек като БНС винаги е интересно. А и аз питам не за сюжета и съдържанието на вашия роман. Мисля си за посланието към читателите. Нали има и такова в произведението?

Б. С.: Сигурно има. Но се опасявам, че за всеки читател ще е различно. Хайде да не се набъркваме в естествени процеси, нека всичко си върви по реда.

Вл. Л.: Как ви потръгна работата над романа? И каква реакция чакате от читателите?

Б. С.: Работата ми вървеше много трудно. Вече съм писал за това - все едно буташ нагоре по стръмното претоварена каруца. Естествено не чакам никаква особена реакция. Просто си знам предварително, че реакцията (както винаги) ще бъде твърде разнообразна. От "А" до "Я".

Вл. Л.: Борис Натанович, как бихте обяснил не много успешното начало (говорят за слабите продажби, хладното отношение към изданието, липсата на търсене от страна на читателите) на вашето списание "Полдень, XXI век"? Дали пък сега не им е времето на "дебелите" списания?

Б. С.: Причините са много. И главната според мен е в неумението да

търгуваме. Поначало беше ясно, че списанието няма да разпали интереса на масовия читател. "Форматът" му не е такъв. Значи трябваше да вложим повече усилия в разпространението и рекламата. Не успяхме. Сега ще се мъчим да оправим нещата. Но главната причина няма да изчезне от само себе си - по своя замисъл списанието не е масово и трудно ще го докараме до самоиздръжка. Може и да е невъзможно.

Вл. Л.: Редакцията на списанието няма ли намерение да направи крачка към потребителя на фантастика, като поне частично се преориентира към публикуване на по-традиционни, популярни, разбираеми за широката читателска аудитория фантастични произведения? Или летвата на масовия читателски вкус е сложена твърде ниско, за да се съобразяват с този вкус?

Б. С.: Искаме да издаваме списание за квалифицирания читател. Ако щете, наречете това наш стратегически подход. И смятам, че няма да отстъпим от него.

Вл. Л.: Какво мислите за тенденциите и възможните пътища на развитие на съвременната руска фантастика? Има ли перспективи пред нея?

Б. С.: Не предвиждам никакви съществени "взривове" и "сътресения". Ще продължава бавното движение напред - овладяване и разработване на вече откритите нишички и находища. Та фантастиката е богата жила, ще стигне за много години.

Вл. Л.: Какви са планове ви?

Б. С.: Засега ще се занимавам със списанието, тоест предимно ще чета. По-нататък ще видим.

Вл. Л.: Как сте със здравето? Преди две години в една от беседите ни не се сетих да ви попитам за това и вие се оплакахте на шега.

Б. С.: Задоволително. Благодаря.

Вл. Л.: Какво бихте посъветвал младите (не е задължително да са писатели)?

Б. С.: Не обичам да давам съвети. Истината е, че никому не са нужни. На умния не му трябват съвети, а глупакът бездруго не би могъл да се възползва от тях.

Въпроси към Борис Стругацки от читатели на ТФ

1. Как Борис Натанович би изразил днес теоремата, обясняваща предназначението на човека?

Б. С.: Тази теорема може да се изрази потискащо просто - човекът няма свое предназначение, както го нямат и океанът, слънцето или галактиките. От неодушевените обекти човекът се различава само по това, че може да си измисли такова предназначение и да го превърне в смисъл на живота си.

2. За какви проблеми си струва да се пише днес, дори ако тези проблеми не вълнуват мнозинството от читателите?

Б. С.: Според мен за проблеми, които не вълнуват читателите, е по-добре изобщо да не се пише. От друга страна, невъзможно е да се сетите за проблем, който да не пробуди интереса на поне един процент от читателите. Но един процент - това вече са приблизително цял милион хора, струва си да се

заемете.

3. Какъв е читателят, към когото са отправени вашите послания?

Б. С.: Предполагам, че той просто е така нареченият "квалифициран читател" - човек, който не само чете много, а и много неща препрочита.

4. Кога осъзнахте, че имате мисия, и как това повлия на начина ви на писане? Започнахте ли да пишете по-добре от този момент нататък?

Б. С.: Тъй и не разбрах досега, че имам мисия. Интересно, каква ли е тя?

5. Какви са отношенията ви с българските издатели през последните 15 години?

Б. С.: Наскоро прегледах статистиката. По мои данни от 1987 г. в България 6 издателства са пуснали на пазара 9 наши книги. А общо (от 1962 г.) са издадени около 30 тома. България (пак по моята статистика) е на пето място в света по издаване на АБС.